

*Г сацыялізм
парадкаў
Не знае іншых,
як усіх сваіх
нашчадкаў
Павыразаць.*

Рой Кэмпбел

Выбраная паэзія

п

паэты планеты

Рой Кэмпбел

Выбраная паэзія

*Пераклад з англійскай
Лявона Баршчэўскага*

Мінск
Выдавец Зміцер Колас
2022

УДК 821.111-1
ББК 84(6Южн)-5
К98

Серыя заснаваная ў 2016 годзе.

Рэдкалегія серыі:

Л. Баршчэўскі, Зм. Колас, І. Крэбс,
А. Хадановіч, Г. Янкута

Пераклад зроблены паводле выданняў:
The Collected Poems of Roy Campbell.

Vol. 1. London: W. Clowes & Sons Ltd, 1949;

Vol. 2. London and Southampton:
The Camelot Press Ltd., 1957.

На вокладцы:

АГЛЭТЭС ДЖОН,

Партрэт Роя Кэмпбела (каля 1925).

ISBN 978-985-23-0178-7

©Баршчэўскі Л. П., пераклад на
беларускую мову, 2022.

©Дызайн серыі. Русецкі М. І., 2016.

©Афармленне. Выдавец Зміцер Колас,
2022.

Прысвячэнне Мэры Кэмпбел¹
(Dedication to Mary Campbell)

Калі на землях мёртвых – там, дзе збой
Людскі ў шаленстве гойсае сюды-туды,
Страляе словаў залатою чарадой,
Як плеченаю пугай, тлуміць смех,
Паэт пагардлівы народзіцца тады,
З натоўпу вынырне, з яго уцех –

Аднавяскоўцаў сціпрых возьме млосць
Пры выглядзе заменніка таго,
Што золата ім не дадасць, як ёсць,
Бо ён іх лад ніяк прыняць не мог:
Не стоды іхнія – узоры для яго,
Але нашмат за іх мацнейшы Бог.

З паганскіх храмаў на яго праклёны
Разносяць злою воляю вятры,
Філістымляне, вернікі Дагона²,
Гатовы, шэпчучы, яго абстрыгчы ў сне,
Прыкуць і асляпіць, і на ядры
Ў свет выпусціць – хай не блюзнерыць, не! –

¹ Уступны верш да першага тома «Збору паэзіі» Р. Кэмпбела (Лондан, 1949).

² Дагон – у біблейных часы найвышэйшы бог філістымлян.

За тое, што над гарадамі дух
Яго ўзлунаў і даў наказ свяціць
Паходняй, пыху ўсім наўкруг
Паўлінаву паказваць – адзіна,
Каб рохканне свіней крыху стлауміць
Ці ўразіць статкі соннае скаціны.

Тупому пачуццю іх у дакор,
Перад вачыма іх, налітымі крывёй,
Ды іх рагамі – праўды матадор
Пагарду дэманструе, бо ніяк
Упартых не прыручыш пекнатой,
Якім і смех – як раздражнення знак.

І гэта быў трыумф, хоць капытоў
Імклівых шмат было, якія
Яго хацелі кінуць зноў і зноў
На кучу бруду, раздушыць свінцом,
Дзе сетку тчэ павук і дзе малыя
Гадзюкі – цэлы вывадак суздром.

А як што Муза ці красуня-фея,
Каханка, жонка, гэткая, як ты,
Святлом сваім хоць напалову ўмее
Свой зрок, сваю фрызуру адцяніць
Праз вэлюм проста боскай пекнатой
І хоча з ім змаганне раздзяліць –

Ён ведае, што з ім яго багі
І што яе краса трыумф нясе
Яму, як зорка, што праз дзень-другі
Валькірыяй, вьстунняй прышлых змен,
Яго наведае – і славай ночы ўсе
Блакітныя зазьяюць наўзамен.

Калі мой клёк амаль прызнаў паразу,
Ружовых мрояў сцяўшы эскадрон,
Мяне ты выйшла бараніць адразу,
Як пекна-ваяўнічы серафім,
Што ўстаў, у зыркіх прамянях відзён,
І зрынуў здані змрочныя зусім...

Сястрыца мілая, хоць шмат спазнаў я здрад,
Ніколі ж не аддаўся ўладзе сну
І змрочных хваль жыццёвых – акурат
Жыву я светлай вераю тваёй.
Лагунай я замкнёнай адпачну
У цішы зорна-месячнай начной.

З КНИГІ «АДАМАСТАР» (1930)

Тэалогія бабуіна Бонгві

(The Theology of Bongwi, the Baboon)

Ёсць малпаў клёк пад поўняй той:

Раві, ты ж не адзін.

Бог, што надаў мне вобраз свой, –

Вялікі Бабуін.

Ён поўню нахіліў наўскос,

Узяўся лес хістаць.

Трапецыю сярод нябёс

Ён мае, каб скакаць.

Загнуты так па-боску хвост,

Такі вакол прастор,

Што можна разжаваць наўпрост,

Як косткі, ядры зор.

Памру, а ён уздыме з тла

Мяне, каб краявід

Убачыў я Дабра і Зла,

Убачыў Боскі спрыт.

Буйвалавы курган, магіла Алівіі Шрайнер¹
[Buffel's Kop (Olive Schreiner's Grave)]

Калі не стане мне ні мужнасці, ні сілы,
Ўзгадаю хвілю суму: як імгла
Плыла па-над зняважанай магілай
У шарым небе. А над ёю – цень арла,
Што скінуў, нібы на кары застылы,
Дадолу срэбнае пяро з крыла.

¹ Алівія Шрайнер (1855–1920) – у свой час вядомая паўднёваафрыканская пісьменніца, аўтарка раманаў і навел.

Абгінаючы Мыс (*Rounding the Cape*)

Бялее сонца нізкае ва ўсплёсках хваль,
Ідзе навала шэрая марская,
Дзе Адамастар¹, як было даўней, амаль
З чартогаў Лузіядам² пагражае.

Падкрэсліваюць пырскі мужны кшталт,
Калі мы ў цень яго пывём бяздонны,
На палубах, дзе шторму ціхне шал, –
Усмех зламанай сківіцы ягонай.

За спінаю ў яго павынішчалі мы
Лясы, і кроў праз нас лілася морам.
Ды ў вечнасць, у маўклівасць, у грамы
Яго прароцтвы звернуты з дакорам.

¹ Адамастар – міфалагічная постаць з эпасу «Лузіяды» партугальскага паэта Луіша Камознша (1524/25–1580).

² Лузіяды (сыны Луза) – г. зн. партугальцы. Аўтары сярэднявечных партугальскіх хронік сцвярджалі, нібыта лацінская назва краіны, Лузітанія, паходзіла ад імя нейкага Луза, якога яны лічылі спадарожнікам рымскага бога Бахуса.

Бывай, жахлівы цень! Хоць вольна мне,
Ты ўладаром сіл змроку ўсё ж застаўся:
І мора хутка й здані праглыне
Таго, што знелюбіў, чым захапляўся.

Наш карабель плыве спакойна гэтак,
Але ў апошняй кропцы нам мільгне,
Ледзь здолеўшы ўзысці, самотны ветах,
І Ноч, як негр, штось замармыча ў сне.

Нявольнік

(The Serf)

Ягоны ўбор – імгла на галізне
Гарачая. Цярпліва ступакі
Аратага нясуць, ён сам – нібы ў паўсне,
Ўздымае дзёран плуг яго цяжкі.
Нявольніцкае сэрца раніць боль
Мацней, чым лемех той – чырваназём.
Камяк ружовы й той свабоды больш
У полі адчувае пад дажджом,
Што дзіды ў бой гукаў былых плямён.
Цяпер жа праз папар паволі рушыць ён,
Упарты раб, і глебу топча, й кветкі
Ў цярплівасці, што знесла часу межы,
І робіцца да глебы блізкі гэткі,
Палацы бурачы, пасады й вежы.

Дзяўчына-зулуска

(The Zulu Girl)

Ф. К. Слэйтэру¹

Калі на полі ў поце люд гаруе,
Дзе чырванню спякотнай тхне ралля,
Яна, матыку кінуўшы, спрабуе
Ад мух забраўшы, збавіць немаўля –
Нясе пад цёрн, у цень малое цельца
Ружовае, у кропках ад кляшчоў,
Галоўку гладзіць – тут жа токам б’ецца
Шчацінне ледзь адраслых валаскоў.
Ад смочкі цесна у маленькім роце,
Што цмокае, як шчанючок які.
Туды струменіць млявасць, бы ў чароце
Таймуецца плынь быстрае ракі.
Ды ўсмоктвае малое нестамлёна
Глухой пустэльні спёку ў гэты час,
Брутальнасць пераможаных плямёнаў
І годнасць змрочную атрыманых параз.

¹ Фрэнсіс Кэйры Слэйтэр (1876–1958) – паўднёваафрыканскі паэт, які змагаўся за большую «афрыканізацыю» англійскай мовы тамтэйшай літаратуры.

Яна ўзвышаецца над ім гарою
Над вёскай ціхай, зморанай украй,
Ці хмарай першай, што, нібы ў спакоі,
Ў грудзях нясе пагрозлівы ўраджай.

Маўчанне

(Silence)

Я знаю: сцішана ступаеш ты,
Сірэна з возера нібы,
Дзе лебедзі – вяршыня пекнаты
Ды гімны, поўныя журбы
Ці модлы ўдзячныя, надзея
Уздыхаў ночы – як трафей,
Сястрыцы зрок, які аж млее
Ад пацалунку, што Псіхея
Паклала на яе мацней.

Зебры

(*The Zebras*)

Чыпсу Раферці¹

У джунглях, што прапахлі злівай, тленам,
Ва ўпрэжцы ліній промняў залатых
Маляюць зебры дзень між траў густых,
У кветках у пунсовых па калена.
Бляск сонца зыркага ледзь-ледзь успыхне,
Бакі адценіць, ногі, галаву –
Як быццам ток паварушыў траву,
Як быццам ветру лірны спеў не ціхне...
Ў смуге ружовай – так спрагнёны галубок,
Галубку кліча да сябе здалёк, –
Матор красы, жарэбчык ажна млее,
Як пачынае статак аббягаць,
Кабылку выбірае – каб качаць
Яе, з імпэтам топчучы лілеі.

¹ Чыпс Раферці (1909–1971) – творчы псеўданім Джона Уільяма Гофіджа, вядомага аўстралійскага кінаактора і прадзюсара мастацкіх фільмаў.

Сёстры
(*The Sisters*)

Пасля начэй гарачых без любові, калі
На росы шэрань дзьмуць вятры ліхія,
Дзяўчынам мусіць сніцца што яны былі
Зняважаны, а ложка іх – пустыя.

І дзве сястры ўстаюць, здымаючы з сябе
Усё. Бялеюць вачадолы-здані,
Што параю агністай, у мальбе,
Чыхаюць на калені ад жадання.

Праз грывы хрумсткія пралазячы крадком,
Блукаючы павольна і натхнёна,
Яны малочна-белым сунуцца пяском,
Прабраўшыся да цёплай бухты соннай:

Іх джаліць моцна пацалункамі мароз –
Інтымна, як мілосць, або, як смерць, халодна.
Узнеслі вусны подых жарсны да нябёс,
Захоплена трапечуць і свабодна.

Сплывае ціша шэрая, як рэчка,
За імі золак цьмянымі вірамі льсніцца.
Успыхвае ў крыві дзень белай свечкай
Праз рук зачыненыя аканіцы.

Ранішнія модлы

(Mass at Dawn)

Спусціў я ветразь, сеткі выставіў старанна
Сушыць на белым беразе, там, дзе платаны
Раскінулі галлё сваё наўзбоч,
Дзе салаўі спяваюць дзень і ноч.
І, хоць пад поўняю ўсё шэрае было,
Ўрачысты быў мой, як нявеста, човен.
Лешч з кошыка выпрамяняў святло,
Быў я санлівасці ды стомы повен.
Калі ж, пітва прынёшы і яды,
Мяне сустрэлі дзеці ля вады,
Віно ніколі так не чырванела,
Скарынка хлеба так не ззяла бела.

Кони на Камаргу¹
(*Horses on the Camargue*)

Для Э. Ф. Чыфлі²

Дзе страх ад шэрай пустаты,
Дзе мёртвых кірляў нерухомах здані,
Суладна грукаць пачынаюць капыты,
Раптоўна парушаючы маўчанне.
Зірнуў я праз плячо наўскос
І ўбачыў сотню беласнежных коней,
Што, нібы кінуўшы Нептунаў воз,
Імчалі хвалямі па ветравым улонні.
Містралю дзеці, ўсе яны
З парывам ветру любяць ладзіць гонкі,
Сабе на ногі ўздзеўшы лёткія грамы,
Заліўшы іх гуканнем мора звонкім.
То не зямная іх прырода
Іх цягне аж на самы край зямлі –
То траўны корм даў добрую нагоду,
Каб іх буруны мора да жыцця ўзвялі.

¹ Камарг – вялікія паплавы на поўдні Францыі, у дэлье ракі Роны, даўняе месца выпасу коней і рагатай жывёлы.

² Эме Фэліс Чыфлі (1895–1954), прафесар універсітэта ў Буэнас-Айрэсе, родам са Швейцарыі, вядомы сваімі доўгімі коннымі падарожжамі.

Бо, ўсцяж не маючы свабоды,
Камарга конь тут, у краях яму чужых,
Адчуць павінен хваляў лёдзь улоўны водар,
Занесены далёка ад пяскоў сваіх.
А з казак ведама даўно,
Як ён, успенены, аброць сваю зрывае,
Скідае вершніка свайго ды, ўзняўшы хвост адно,
Глядзіць шалёна й грыву хвалямі ўздымае.
Дадому імкнучы нязменна,
Хоць шэсцьдзясят чужых за спінай мае лё,е,
Не сцішыцца ён, ладна не ўдыхнуўшы пены,
Не ўчуўшы, як у глыбіні бурліць *сваё*.
Калі ж уздымуцца парывы
І выплеснуць свой гнеў на мацярык сухі
А кірлі, гнанья, як здані, з палахлівым
Жалобным лямантам запоўняць берагі,
Калі ў адно агонь і град
Спалучацца, што здольныя, адзіна,
Кабылкам белым боль зрабіць наўрад
Ды коням белым ветранай раўніны –
Якраз тады затрыумфуюць
Глухой пустыні горда жарабцы,
Трызуб¹ Настаўніка ў сваім баку адчуоць,
Гігочучы яму ў адказ напрыканцы.

¹ Трызуб меў пры сабе не толькі старажытнарымскі бог Нептун, але з ім хадзілі і пастухі Камарга.

Тых коней дымныя хвасты
І грывы доўгія, і выгнутыя шыі –
То сведчанне сваяцтва й пекнаты
Маланак, што шпурляюць сёстры іх марскія.
Нягодаў выхаванцы нашых,
Красы й нязломнай сілы духі – дзень і ноч
Калісьці сілкаваліся на сціплай пашы,
Пасля выходзілі ў свет з бурамі наўзбоч.

Яе сон

(The Sleeper)

Яна ляжыць так ціха – рух адзіны,
Як нейкі подзьмух валасы скрануў
І водар абудзіў тае хвіліны,
Што ўзняўся хваляй на ўзбярэжжы сну.
Ці гэта дух мой, плоць яе –
Што срэбнае стварае забыццё?
Стаць побач з месяцам сну цемры не стае;
А прыгажосць яе – усё жыццё
Прабліскае няўсыпнай белізной,
Што назірае і парой начной
За срэбрам змроку бачыць нешта:
Яно раптоўна ўспыхне ясным днём
І выпаліць журботу ўсю суздром,
Што мудрасцю народжаная, зрэшты.

Восень

(Autumn)

Люблю, як падае лісцё
Анатамічна-ясна. То зірні:
Зіма – мастацтва ўзор. Жыццё,
Пачуцці тлумяцца дарэшты –
Сляды жывой ратуйма чысціні.

Ўжо чую бразгат ланцугоў
Гусей, да месяца прыкутых там...
Пад сонцам галізна лугоў,
І хвоі з цемры шэпчуць нешта
Ў ігліцу будучым паўдням.

Аліўкі ад штармоў бялеюць,
Нязломныя ў змаганні ваяры;
Галінкі вінных лоз святлеюць –
Алей, віно сальюць у чаны
Да познялетняе пары.

І на агніску пахавальным
Абсыплецца іх сцёблаў гнілізна.
Агонь рубінам развітальна
Міргне ў крышталі пекным чары,
І пальцы счырваніць яна.

Санет

(Sonnet)

Іклы раскошы – як яны шыпяць,
Кару дзіравяць люта навывлёт –
Імкнуцца да вяршыні. Страціў плод
Свой кшталт, каб потым зноўку адшукаць.
Смак плоду – выдумка, бо не спазнаць
Яго пачуццям нашым, бо на звод
Высмоктвае салодкасць нечы рот
Твайго цалунку, й кроў пачне палаць
Праз гэта. І спыняецца дыханне,
Жыццё дрыжыць нібы на валаску,
Над пікам смерці – выцягні руку.
Ды пачынаецца тады трыумфаванне:
Яно пунсовы плашч раскіне свой
Перад быком з зацятай галавой.

Сад

(The Garden)

Там, дзе і брыз рахманы надта,
Забыты ў дзённай цішыні,
Ўзрываюць сонца прамяні
Жаўтлявасць кажуры гранатаў –
Шануе Форма залатая
Ў святле каскаду мой спакой,
Грудзьмі ды слабкаю рукой
Крышталь задумы прамывае.
Няпростае ўсё ж разуменне –
Між мной і сонцам мусіць быць
Карэц тугі, каб раздзяліць
Паток нястрымнага прамення.
Зіхоткі час лагодна гэтак
У лаўраў водары плыве
Для тых, хто цнотаю жыве,
Пральеца дождж на ложа з кветак.
І ў час срабрыстае залевы
Паўстане музыка вясны,
І будуць цэлы год чутны
Акрыленыя цуда-спевы.
Міласці сімвалам былі
Краса і Мудрасць – як з табой мы,
Пан з паннай, трапілі ў абдоймы
Аж з часу юнага зямлі.

З тых пор усе кароны славы,
Якім брыва патрэбны ўзлёт,
Аздобіць мелі іх намёт
З галля – хутчэй, дзеля забавы.
Каштоўнасць марная журботы:
Яе стрыножыць здолеў клёк,
І рыфмаў вечных тых патак –
Слабюткі ветрык між лістоты.

З КНІГІ «ЧАРАТЫ Ў КВЕЦЕНІ» (1933)

Снеў

(Song)

Пытаеш, што за спевы з даляў
Чуваць усё мацней? –
Мая міласць узносіць хвалю
Глыбокую тваіх грудзей –
Пад белым ветразем спявае,
На залатым вясле: чароўна
Агнямі воддаль горад ззяе,
І бераг – спрэс намётаў поўны.

Шкарупіна

(The Shell)

Блакiтная смуга ёй вочы
Акрыла, нiбы крачкi крылы.
Прылiў. У валасах дзявочых
Вiруе акiян штосiлы.
Ды ў яе плоцi – гнеў. Замружыў
Ёй вочы прывiд пацалунка
Лiхога, аж няма ратунку,
Што растаптаў пунсовасць ружы...
Як са шкарупiны брутальнае, чые
Пярлiнамі аздобленыя вусны,
Пра хвалi згадкi выкладзi свае;
Сiрэна сваiм голасам спакусным
Iх шум узмоцнiць i пра бераг заспявае,
Дзе, у пячорах, акiян шугае.

Асенняя раўніна

(Autumn Plane)

Танцорка, ўмытая дажджом,
На шыі – звонкія пярліны.
У валасах рудых суздром
Бялынь асенняе раўніны
Зіхціць, адбіўшыся ў святле
Брутальным сонца, і згасе
Або зрок сведкі прасвятляе,
Які хіба што падале
Алею ў той агонь халодны.
Яна (Брунгільда) прынагодна
Лістоту перад ейным сконам
Запаліць – прадчуваючы зіму
І разрываючы дашчэнту цьму –
Зіхценнем досвітку шалёным.

Полымя
(*The Flame*)

У сіняй цемры валасоў тваіх,
Што тлее з нараджэння да сканання,
Мая міласць падобная да ззяння,
Што можа ўспыхнуць з подыху штоміг
Ці полымем у чорным тым віне,
Па-над якім на крылах крумкачовых –
Мы, чый уздых лягчэй ад руж ліловых,
Што ўюцца ў неабсяжнай белізне.
Вялікай зоркаю імчыць здалёк
Яно, ў прыцемнены ўпадаючы паток,
І праз адчаю гэткага напор
Кроў ува мне ўзбуджае шал салодкі,
Як бачыў Рону я падчас паводкі,
Кос пекным золатам паваблены да зор.

*Дарога на Арль*¹

(The Road to Arles)

Суровай лоўчаю² пазбаўленыя шат,
Стаяць там дрэвы – цэллю злосці срэбнай:
І ўздоўж дарогі іх узлёт паднебны –
Аб’ект галоднай навальніцы акурат.
Дзе раптам неба рух залодны ўзнік,
Брывамаі песцячы трафей фатальны,
Ў рагах зімовых Актэон³ вітальна
Да зораў выдае мастыфаў⁴ крык.
У самалюбства стрэлы помсты ёсць
Для тых вачэй, што агалілі прыгажосць,
Яшчэ й па следзе гнацца ёсць сабакі.
Дзе камяністы Кро⁵, пагоня зробіць крук
І будзе забіваць, напяўшы лук,
Непаслухмянаму каб дацца ў знакі.

¹ Горад на паўднёвым усходзе Францыі, у гістарычным Пранансе.

² Гаворка пра старагрэцкую багіню, апякунку жывёльнага свету і ловаў.

³ У старагрэцкай міфалогіі: міфічны паляўнічы, якога раззлаваная Артэміда ператварыла ў аленя за тое, што ён убачыў, як яна, голая, купаецца з німфамі..

⁴ Мастыф – англійская разнавіднасць пароды дога.

⁵ Кро – гістарычна адметнае месца зліцця рэк Дзюранса і Роны, у выглядзе веера.

Кветка

(The Flower)

Хай тваю цішу не кране ні слова –
А польмя чырвонае хай стане
Жаданнем, кропкаю ў агні,
Паміж старым і новым,
І слабым зор ваганнем
У прыцемку пры дні.

Пылок твайго дыхання пахне дужа:
Каб я знямеў, таго даволі,
Што ўжо прадбачыць можна міг
Разлукі вуснаў, ружы
Сканання – і ўвесь колер
Дзён, што надыдуць, тых.

Блакiтная хваля
(The Blue Wave)

Блакiтная хваля,
Як хвiля, б'яжыць,
Са зьяннем дрыжыць
На сонечным вале,
Што з кос залатое
Праменiць святло;
На лодцы ў жытло
Плыве ён з сястрою;
Арлянае ў небе
Гняздо бачыць ён,
Дзень, нiбы дракон,
Схiляе свой грэбень.
Пра ўладу гаворка
Над часавай плынню,
Бо Захаду зорка –
У нашым графiне.

Крылы

(*Wings*)

Ад стромай сьеры¹ асалоды,
Што ўецца парай падчас шторму,
Я пахім валасам тваім заўсёды
Люблю ствараць, як крылы, форму.
Бо ў гэтых пасмах-пёрах цёмных
Жыве мой кондар дум дрымучы,
Што жылы свету так балюча
Умее напінаць нястомна.
Бы ў апраметнай дэман той,
Бунтуе чорны мой настрой –
Арол у клетцы. Аж зірні:
Ім крылы пахкія далі –
Ляцець над марнатою зямлі,
І сонца з імі ў цішыні.

¹ Па-іспанску *sierra* – горны ланцуг.

Лебедзі

(Swans)

Цямнелі дрэвы ў сне, бо іх абрысам
Не даў сінечы слаўны краявід.
Разрэзаны высокім кіпарысам,
Прысніў свой цень на мармуры блакіт:
Пакуль яе, аднак, падсвечваў цела,
Што было побач, незямны мой дух,
Цурка віна рубінавага рух
Грэў мне душу так, што яна трымцела.
А ноч цякла блакітнаю ракою
І думкі сцёблямі нам серабрыў чарот,
У цішыні плыў лебядзіны флот
І прамаўляў «бывайце!» хваль спакою.
У плыні зорак водбліскі згасалі –
Як кветкі ў водах ціхіх ручаёў,
І лебедзі нібыта лямпу сноў
Між сцішаных лілеяў задзьмувалі.

На вяршыні скалы Кадро

(On the Top of the Caderau)

Працягнуты быў градабой асколкаў ночы
Мільганнем промняў ранку, што ахвоча
Нізіны серабрылі, цягнучы наперад –
Ад светлых ручаін бліскучы – нерат.
Як ехалі мы ўгору (над скалай высока
І пустальзе галавакружна), дзьмуў нам збоку
Вятрыска – у напрамку сонца, каб ляцела
Яно, як змей грымотны, у якога цела
Ўсё ў плаўніках тунцовых, тут жа, проста ў моры
Святла, каштоўных камянёў бразгочуць горы.
А на блакіце сіне-чорным чырванее чысты
Твой плашч, які пад небам як штандар агністы.
Ён – нібы выклік промням сонечным чырвоным,
Аброць, што кінута тарэадорам Аквілонам¹.
На сіне-чорным тле ўскудлачаны твой волас,
А твар – нібы ў самоце серабрысты голас,
Калі ўжо на вяршыню ўзнёсся конь твой белы,
Над прорвай сэрца асалодна затрымцела.

¹ У старарымскай міфалогіі – бог паўночнага ветру (адпавядаў старагрэцкаму Барэю).

Таємная Муза
(*The Secret Muse*)

Каб раздзяліць самоту й час
Мае паміж паўноччу й ранкам,
Цудоўна паўстае світанкам
Маўчанне пекнае штораз.
Пергаментную чысціню
Не проста золак асвятляе
А думка – ўладная такая,
Палёт арліны ўвышыню.
Яе схаванае аблічча,
Не ўхопіш форму ды абсяг,
Ды гэта – маёй веры дар
І думкі, і таемных мар,
Што да сябе паўшэпам кліча,
Хвалюе сэрца мне ў грудзях.

Rejoneador¹

Твой лёгкі рух – улева, ўправа,
Нібы ўзлятае серафім.
Конь снежны мужную забаву
Дае эмоцыям тваім.
Кальцо нібы арбіта. Боль,
Што Апіса² працяў, смяротны –
Ён у агоніі, гаротны,
А ты над ім – пан і кароль.
Як маладзік ягоны рог,
Ноч – колер той, што перамог.
Згасае позірку вуголле...
Ў агні ўзыходзіць зорка рання,
Аб'ект амбітнага жадання,
Што тваю прагу задаволіў.

¹ Rejoneador (*ісп.*, вымаўляецца як «рэхонэадор») – тарэадор, які коле дзідаю быка.

² Апіс у старажытнаегіпецкай міфалогіі – святарны бык, які лічыўся ўвасабленнем бога Асірыса.

*La Clémence*¹

Як белых крыл узмахам, рыфмай хуткіх вёслаў,
Сястрычкі хуткасі тваёй, і спраўныя, як ты,
Сінечы жніцы, ў бок заходу сонца пекнаты
Глядзяць цераз свае сярпы чароўна-ўзнёсла;

Як па ігліцы соснаў шамаціць містраль,
Нібыта жорсткім колам ён рухомы,
А ветразі ды птахі, што вяртаюцца дадому,
Малююць пеннай стужкай зорку ясных хваль –

Вазмі паходню, конна ў порт скачы, каб змог
Быць першы там – ёй паказаць дарогу з даляў
Сваім жазлом са срэбра ды пакласці ёй сандалі,
Як карабель жамчужны, проста каля ног.

¹ La Clémence (*франц.*) – велікадушнасць.

Адбітак
(*Reflection*)

Мой клёк мастацтва яснае спасціг –
Галінкі вербы мыюць як і дзе:
Іх формы ўсе зліваюцца ў вадзе,
Хоць у паветры кшталт выразны іх.
Бо, як мне соладка маніць –
Прычыны не шукаць абы, –
Дух прагне позірк адсачыць,
Абрысы ўнутранай разьбы
Ў радку тым меладычным плыні,
Што хвалю срэбную грудзей
Яе ўздымае ўсё мацней,
Зразае снег ружовай стыні;
Яе пагляд у ззянні зорным,
Пад покрывам заката чорным.

Аліўкавае дрэва (I)

(The Olive Tree I)

Ля сьеры¹ голай не відаць
Нідзе, хоць вокам кінь, лістоты,
Зацішша – і пачнуць даймаць
Сумлення рэдкія згрызоты.
З рукі й сцягна Лаакаон
Фармуе гэта дрэва. Навісь
Нябёс над ім. Вось так спакон
У іх і паўстае нянавісьць.
Праз белае няўрымслівае голле,
Праз карані, чый стогн заўжды чуцён,
Як лямант тых, хто звукся дыхаць воляй,
У выніку магутных намаганняў,
Што, Ворагу насуперак, узяўся ён
Рабіць, суладна да сваіх жаданняў.

¹ Гл. заўвагу да верша «Крылы».

Аліўкавае дрэва (II)

(The Olive Tree II)

Атлет забудзе пра трыумфы той,
Што ўхопіцца, заместа дыска,
За золата, што ззяе блізка
Пад поўняю, учэпістай рукой
Або калі ён, ледзь настане дзень,
На тле яго, у недарэчнай гонцы,
Шпурнуць дыск паспрабуе сонца –
Калі прыцягне яго ўласны цень.
Гульня ў яго суровая зусім:
Яе лёс важыцца, дзе на парозе
Больш месца гонару ці перамозе,
Чым ён акрые сорамам сваім.

Жанчына ў сне
(*A Sleeping Woman*)

Зачырванеў брыльянцісты мароз
Паміж шыпоў малочных на світанні,
Яшчэ дрыготкае ў нябёсах ранне,
І золак згубу зоркам не прынёс.
А колер яе скуры залатым
Нібы пацягнуты пушком красы,
Чарнеюць над абліччам гоным тым.
Як кіпарыс зіхоткі, валасы.
І прагне дзень, нібыта шкло, празрысты
Яе пагляду зберагчы ўсе рысы
І пекны кшталт яе падкрэсліць веек
На фоне шчок – і вась тады яны
Нагадваюць выразна неяк
Ігліцу перыстай сасны.

З КНІГІ «ЗНАКІ МІТРЫ» (1936)

Алтар

(*The Altar*)

Аздобай Мітры¹ знакі у святыні,
Дзе забіваюць мой ланцуг гадоў,
Як выкармлених кветкамі быкоў,
Чый дух лілейны у пакутах гіне,
Чыёй крывёй віно спывае і чые
Спяваюць трубы горлаў залатыя
Гімн сталі пераможнай. І з тае
Прычыны іх шануюць душы тыя...
Смерць высмейце, перад якою кленчаць
Яны й перад якой жалобна енчаць,
Сілкуюцца каля святарнага агню,
Каб зноў ажыць у гімнах фіміяме
І славіць трон Яго начамі й днямі,
Хто з паплавоў сабраў усе лілеі,
Каб звера кожнага са снежнымі плячамі
Вялікага карміць, пакуль насустрач дню
Ідзём мы – хоць без мэты ды надзеі.

¹ Мітра – старажытнаіранскае бовтва Сонца і Святла, народжанае ад скалаў.

Сонца-праціўнік
(*The Solar Enemy*)

Праціўнік маёй ночы нутраной
І пераможца яе Знакаў Зла,
Супроць Быка малюе ён рукой
Чырвоныя веронікі святла:
Твой плашч – равучы залаты ўраган
На золку, у шалёным тым віры,
Яго пунсовасць аблямоўкі – стан
Памежны пазасветнае зары,
Агню нябёсаў розум, праз які
Убачыць звер, якога ўдар знявечыў,
Сваёй агоніі фінал такі
Пад сонцам, у Эолавай сінечы –
Агонь у маім сэрцы трапяткі
І цела ўласнае, ў якім сем мечаў.

Святло

(Illumination)

Спыняюся й дрыжу на вышыні,
Куды ўзняла ты мой замроены пагляд,
І сьеры¹ дзён маіх са стромай беліні
Праз пошугі агню ідуць на спад.
О зорка-гіяцынт! Тваё святло прыцьміцца,
Здань творачы, і ружа ўзнікне ўраз
На золку тле, і плоць пачне свіціцца,
Галінак снегу намалюецца каркас;
Калі ў ружовай пекнаце няспынна
Гайдацца будзе шэрань павуцінай,
Напнуцца нервы радасці і болю,
Танюткія, як жылкі аўсюкоў,
І мірыяды каляровых прамянёў
Праз вейкі сонца вырвуцца на волю.

¹ Гл. заўвагу да верша «Крылы».

Крумкач (I)

(The Raven I)

Птах угары, які ахвотна
Жарэ плоць часу ды прасторы;
Адэпты рыфмы несмяротнай
Ноч скандынаўскую азораць.
Рух нашых жыццяў несціхана
Паветрам крылы цемры поўніць,
Блакiт у валасах каханай –
Усход над Ронай бяклай поўні.
Агонь чырвоны ахінае
Павоем змрочнасць гэтых сцен,
Кшталт самы боскі дружба мае,
Дасвецце нішчыць ночы цень –
Усё для пер'я крыл пажыва,
Тых вечна маладых надзіва.

Крумкач (II)

(The Raven II)

Абклалі тья пёры сэрца
Майго чырвоны камень, дзе
Ўсё ён складаць пруткі бярэцца,
Каб мець жытло ў сваім гнязде.
Лішайнік беліць лес рагаты,
Азерцы поўныя карчаг,
Дзе пчолы зумкаюць заўзята,
Дзе квеценню хмызняк прапах.
А ён імкнецца адчувальна
Агонь пабольшыць пахавальны,
Каб той агонь, набраўшы сілы,
Павабна шугануў з зямлі,
Гняздо ягонае спаліў
І ўваскрасіў яго з магілы.

Гняздо крумкача

(The Raven's Nest)

Яго жытло – з галінак – угары,
Агмень стварае, як нявеста ў хаце;
Працятыя маланкай кіпцюры,
Што быццам бы змушаюць як пракляцце
Маліць іх пах і колер не мацнець,
Яны ўсё ж сонца – гэта іх крыніца,
Ў агні каб языкатым не згарэць,
Наадварот – успыхнуўшы, ўзнавіцца;
Прысвістам языкоў, паветра пахам
Даваць прыплод заўжды, пад кожным дахам
Салоўкамі й, у засені садоў,
Пладамі, аж не запяе няспынна,
Не запануе ўсюды зеляніна
І птахаў квет не ўзнікне з каранёў.

Смерць быка
(Death of the Bull)

У сонца цэляць тыя рогі,
А ім зайздросціў маладзік;
Зрок шэрым попелам панік
Што колісь клаў паўдзень у ногі.
З укланчанай Гары рагатай
Вытокам з Роны з Раны лье-
Цячэ кроў плынню ладнаватай,
І пах лілеяў у яе.
Віно праз снег выходзіць тут,
І пляма шырыць берагі –
Так з Раны след узнік тугі
Таго, хто кленчыў ля вады,
Калі прыходзіў піць туды,
Хто памяць страціў тых пакут.

Змя, скарпіён і сабака

(The Snake, the Scorpion, and the Dog)

Ахвяры мёртвае цяпер
(Смяротнай рэшткі) пакрысе
Душа ўзляціць да вышніх сфер,
А з ёю – паразіты ўсе,
Ускормленыя ёй. І з мар
Вясновых іхніх будзе кпіць
Іх старажытны валадар –
Як тая світа, што стаіць
Пры дамавіне караля;
А побач з ім падман, пры ім –
Заўжды падступная змяя,
Нібы з відэльцам, з тым сваім
Атрутным джалам, і як след
Трымае моцна камяні
Яно, бы лекара пінцэт,
Паўзучай зайздрасці. Ані
Не сумняецца скарпіён,
Што, сабе волю даючы,
Жывёле сеўшы на плячы,
Пажывіцца найлепей ён.

Золак

(The Dawn)

Ірвіце мяса барсука старанна,
Пачвары: ў ім жа ваша спараджэнне
На ўсход вы пхаеце няспынны ранак:
Яго трыумф – то ваша паражэнне.
Сасмяглыя мячы, у зорцы сіла
Крыві ўсёй вашай; пацалунак ваш сталёвы
Запаліць колам узыход свяціла,
Каб вы заззялі ў ім абавязкова.
І ў кожнай кроплі, з кожнаю хвілінай
Рух кола ўсё шпарчэйшы мусіць быць,
Зіхцець, гудзець, як прамянёў пярліны,
Расой з'яўленне Бога акрапіць,
Амаладзіць спрадвечныя даліны,
На захад рух Ягоных ног амыць.

Ранак

(The Morning)

Лясы ўхапілі спеў агню, уранку;
Ў жывых букетах прыгажосць такую,
Па імені мяне заве – здаецца, чую –
Ці хлапчанё, ці птушка-берасцянка.
Прыязнасць, праўду, шчырасць мілаты
Той ранак ад свайго Уладара ўспрыняў,
Як быццам бы Ян Хрызастом святы
Ўсё тое ў сваю кнігу запісаў,
Пасля чытаў уголас, надалей
Захоплены ўсё больш сакральнай мовай;
Яго самота мовіла гучней,
Я ж бачыў кожнае нібыта слова –
Святло і боль выказваў той Прамень,
А ценем быў тады наш дзень.

Сан Хуан¹ спявае

(*San Juan sings*)

...Як бы Сан Хуан свой спеў
Голасна пачаў, натхнёна
Рухаць воблакам здалей,
Каб пад сонцам нестамлёна
Мора горды рух грымеў:
Вецер сіні ў дрэў палоне
Макі пасвіць ля мяне –
Гэткі сіні вецер сёння,
Што не зможаце вы, не,
Асядлаць яго! Уверсе –
Белы Горад (прагну так
Трапіць я туды, паверце!):
Сонца промні там гуляюць
Разам з ветрам і няўзнак
Асцярожна, абярэжна
Косаў золата ўздымаюць
Над патыліцаю снежнай.

¹ Аўтар тут і далей ужывае іспанскую версію імя святога Яна Хрысціцеля.

Сустрэча
(*The Meeting*)

Затанна слова «захапленне»
Пра рэч нязвычайную зусім казаць –
Сустрэўся Вершнік на ўзвышэнні,
Што ўранні пеўняў навучыў спяваць.
Пачуў я сціплы тон звяртання
(Найлепшы ў свеце!) да мяне наўпрост,
Двух нашых німб зіхцеў вітанняў,
Таму і чутны, й бачны стаў мароз.
І ўжо як дым ад нашых цыгарэтаў,
Як коней пырханне ад пер'я – гэтак
Тады ўпярэмешку зляталі нашы словы
Вітання й развітання, каб прынёс
Світанак колер пекных шчок ружовы
Таксама й пер'ю гэтаму з нябёс.

Мітра¹ прамаўляе (I)

(Mithras Speaks I)

«Жыццё тваё ляціць, знікае
Вясёлкай; воблакам лунае цела:
Пра гэта мусіш помніць, зразумела,
На нож зірнуўшы, ці калі даймае
Цябе гардыня!» – (I працягваў ён:
«Мы ўсе на аднаго працуем
Гаспадара, хоць ты – ралля,
Я ж – зорка, й, пастыры абодва, чуем:
Ад лютні ад маёй, чый струнаў гук чуцён,
Ужо скараецца паўсюль зямля!
Нібы знаёмец мой, ты па жыцці
З удачай, нібы з жонкаю, ідзі;
Хоць ёсць мяжа: яе пераступаць
Не раю, каб не турбаваць спакою.
А так – ляж на каросе² падрамаць»
(Тут ён мурога пагладзіў даланёю).

¹ Гл. заўвагу да верша «Алтар» (с. 44).

² Карос – невялікі кілім з футра леапарда, выдры або антылопы.

Мітра прамаўляе (II)

(Mithras Speaks II)

«Свет з грывай пекнаю. Яе старанна
Бацькі пагладжваюць сваімі караблямі,
Вас стрэльбамі скарыўшы й бізунамі.
Раўніны велізарная асанна.
Ў лілеяў пышнасьць падаеш ты часам
І далягляд таймуеш так натхнёна,
Калі ікламі жоўтымі альясы,
Нібы агонь, жаруць твае страмёны.
Спявай, каўбой, пад банджа! І дай веры,
Што зорка ёсць у кожнага вакего¹;
Пяройдучь рысу Авеля сыны:
(З Валадаром, які лунае) ўздымуць крылы
Пагрозліва – зрабіўшы Альбатроса сілай
З істоты чалавечае – яны!»

¹ Вакего (*исп.*, вымаўляецца прыблізна як: вакэра) – пастух рагатай жывёлы.

Да сонца
(*To the Sun*)

О, пацямней, шар яркі хоць ледзь-ледзь –
Люстэрка й шчыт Хрыстовы – буду
Цераз цябе я на Яго глядзець,
Драбок каб бачыць яўленага цуду.
Ў сямі адценнях Сіні Чалавек
Узнікне хай, які ідзе праз Мора,
Пад летнім дрэвам Зелень, што бадзёра
Дзяцей гукала; Золата, што век
Ліецца з пальмаў; Памаранчавасці ўспых
Злавесны; ў садзе пекная Барвовасць
(Як у Эль Грэка); а пасля суровасць
Чырвонага Тарэра (Ён у гэты міг
Прыняў удар, адчуўшы боль бязмежны,
Ды рогі крыжа чорныя ўсё ж асядлаў.
А потым з мёртвых Ён ізноў паўстаў,
Тым разам у абліччы срэбна-снежным!)

Крышталъ

(The Crystal)

Каб плоць яе сфармуляваць
У ідыёме думкі яснай,
Я спрабаваў адшліфаваць
Крышталъ арктычны: адначасна
Ў сілкі марозных прамянёў
Патрапіць сонца, й пульсаванне
Пад аблачынкамі агнёў
Дасць чырвань ім, таксама й ззянням
Палярным жарсці, каб у іх
Уплішчыць вен сваіх блакітнасць;
Раскошы нервы ў ззяннях тых,
А ў дыяменце – жыл аквітнасць;
Хоць бляск халаднаваты гэты,
Ўнутры хаваецца цяпло –
Дыхнуць я здолеў бы на шкло,
Адчуць каб плыннасць сваёй мэты,
Што, як вада, нястрымна мкне –
Цячэ скрозь пальцы у мяне.

Капялюш

(The Hat)

Пад нашымі нагамі луналі жаўрукі;
Развеянай мякінай сонца ззяла,
Блакiтны вецер ярка-звонкі быў такі
Што здзьмуў мне капялюш, каб смешна стала.
Ён вышыню набраў па-над зямлёю,
Варон палохаў моцна, і не толькі, бо
Спужаўся нават рабаваты сокал з Бо¹,
Нiбыта выкліканы быў да бою.
І, як кальцо Сатурна, удалечыні
Вялізны цень яго ўздываўся па-над кручай –
Не слiзгаць шрубалёту ў вышыні
Як слiзгаў майго мозгу дыск лятучы.
І, хоць мой чэрап на адлегласці з дзве мiлі
Вятры фрэналагічныя² сцюдзілі,
Ззяў галiзной, да яйка быў падобны,
Што выседжана дзесь было ў самоце,

¹ Бо – камуна ў Паўночнай Францыі, у дэпартаменце Буш-дзю-Рон.

² Фрэналогія – вынайдзеная ў першай чвэрці XIX ст. псеўда-навука, якая займалася даследаваннем узаема сувязі псіхікі чалавека з будовай яго чэрапа.

Працята хваляй мазгавой асобна –
Аж дых нам заняло; такой ахвоце
Незадаволенай спрыяла нашай тое,
Што ўсё жыве нейтральную ступенню,
А навакол яшчэ – наўскрозь суперлатывы;
Гіпербалы нядбайнай пераклад
Мы вымаўляем, нават часта ў захапленні,
І ў нас тады ўзнікаюць акурат
Да моцнага жыцця і дзеяння парывы,
І піраміды – з нашай слабасці. П’яное
Паветра Парфенонава нас ахінае
Учынкамі, што спадчыннасць забараняе.

Знаёмы дэман
(Familiar Demon)

Маё жыццё не ў лыжках – бутлях
Ты вымяраў, ты быў царом
Сасмяглых цмокаў і, без цугляў,
Крыві маёй веселуном.
Жылі мы дружна, як хацелі:
Гарэзны быў, вясёлы час,
Хоць, як з ружжа, калека цэліў,
Бывала, мыліцай у нас.
Цяпер якія ў нас забавы –
Лятаць, рыбаліць або плаваць?
Ці з пекла слухаць смех бясконца?
Перамагаць страх на скаку,
Калі, як стрэмя, ты да сонца
Працягваеш сваю руку?

Загінулы тарэра

(The Dead Torero)

Такая праца – як капрыз адной хвіліны,
Як лялька, у якой твар невыразна-п’яны.
Але байцом прыгожым, мужным, без заганы
Перад абліччам Сілы быў цудоўны Фларэнтына.

Таледскі паламаны пазваночнік крохкі,
Пустэча, вопрадзень, шляхетная рука –
З яе ў прыглушанай задуме лёгкі
Выглядваў велічны кшталт матылька!

Ён быў пчалой, для сваёй ружы небяспечнай,
Раптоўны гвалт Цароў жыццё яго садзьмуў –
Цяпер да Божай маці ды юдолі вечнай
Ідзе, і крылы не патрэбныя яму.

Лямант іспанскага пастуха

(Vaquero's Lament)

Гітару нашу замацуйце стужкай чорнай,
Бо трэба колер нам жалобны наўсуцэль –
Цямнейшы нават, чым той выканаўца зорны,
Якога цягліцы цяпер блішчаць, нібы макрэль
У хвалі цёмнай – пад ваш колер валасоў
(Бо ён вандруе па агні то да зямлі, то зноў,
Лятучы, лёгкі, да паветра). І няспынна
Віно хай льецца колеру рубіна,
Што ззяе рэлігійна больш, глыбока;
Цямнейшым за віно, за вашы валасы
Зірніце на мяне нястомным зрокам:
Жалобы колер змрочны, але ўсё адно,
У моцным захапленні ад яго красы,
Мы (дзеўчына, гітара, конь, віно)
Спяшаемся ў адвечным гэтым ранні
З жалобаю сваёй на пахаванне.

Прысвячэнне дрэва

Пітэру Ўорлаку¹

Я Хезлтайну² прысвячу лаўр нездарма,
Чый цень быў пасярэбраны цыкадай,
Што жыў, як ён, з заўсёднаю бравадай,
І што сканае, як галлё паб'е зіма,
Што мурашыны век павынішчыць датла
І ў сваёй моцы й яснасці ўваскрэсне,
І сонечнага спаліць больш святла
За маразы зімы – ў адзінай песні.

¹ Пітэр Ўорлак – творчае імя англійскага кампазітара і музычнага крытыка Філіпа Арналда Хезлтайна (1894–1930).

² Гл. папярэдняю заўвагу.

Іржа
(Rust)

Зірні: яна, іржа, і там, і там жарэ,
Як саранча, той збой, што з мноствам крыл
Прыйсці збіраецца і весці ўсюды рэй,
Чые апоры ўсе сатруцца ў пыл,

Чый без канца задушлівы смярдзючы гной
Крывёю стане, брудам, аж займацьме дых,
Агонь чый траскатлівы жуйкаю адной
На свеце зробіць і старых і маладых –

Перш чым спыніць разню і найспраўней
Сябе пажэрці праз свой страх смяротны,
Павымірае раса стомленых людзей –

І ўсё, каб заквітнеў бутон пясчотны,
Што, на праклятай пустцы пасвячы быкоў,
Зжуе каўбой паміж сваіх зубоў.

Таледа, ліпень 1936 г.¹

(Toledo, July 1936)

Таледа, я тваё кананне бачыў –
Як кляштара² бурывся дах, я чуў.
Ды Феніксам, паўсталым з попелу, ўваччу
На фоне неба ўзняты Крыж маячыў!
Гара ванітавала аж крывёй,
З рагамі польмя, са змораным паглядом
Ланцуг бясконцы трупай чарадой,
Жэстыкуючы, плыву вадаспадам.
Раўлі снарады, ды над імі дзесь высока
Мне ціша чулася тваіх званоў,
Што за сабою груды камянёў
Разбітых кінулі навідавоку,
Каб знішчыць горад розуму, магчыма,
Ўслед за Афінамі ды Рымам.

¹ Гэты і наступныя тры вершы былі напісаныя аўтарам, які ў той час жыў з сям'ёю ў іспанскім Таледа, пад уражаннем ад прыходу ў горад камуністычных «інтэрнацыянальных брыгад», якія катавалі і забівалі мясцовых жыхароў, у тым ліку манахаў і манашак тамтэйшага кляштара кармелітаў.

² Маецца на ўвазе будынак кляштара кармелітаў у Таледа, узведзены ў другой палове XVI ст.

Гарачыя вінтоўкі

(Hot Rifles)

Вінтоўкі нашы рукі нам пяклі,
Ноч выбухала сталлю. Па завулках
І вуліцах гучалі залпы гулка,
Укленчаныя снайперы былі,
Нібы маліліся. Ва ўсе бакі
Гучалі воклічы фатальных фурый,
Хінуўся месяц да ракі пануры,
Як доўгая вінтоўка да шчакі.
У тым жахлівым д'ябальскім абстрэле
Людзей я не падлічваў тых, што хіжа
Смерць забірала, й тых, што ацалелі,
У шале ад трыумфу аднаго:
Таледа ззяў, прыбіты ўжо да крыжа,
У промнях ран Настаўніка свайго.

Хрыстос у вайсковай форме *(Christ in Uniform)*

Дзяўчына і хлапец упалі
Ў дзвях, каля мяне зусім,
Нібы на ложы радасці самім
Канец свой здушана віталі.
Але наперад рушыла лавіна –
Чарговых тысячаў паток бясконцы,
Бо там, дзе тузін быў палёг мужчынаў,
З'яўляецца йшчэ сотня мірмідонцаў¹...
Калі Хрыстос, наш Бацька Сонечны, стаіць
Зноў на крывавай сцежцы, па якой сыходзіў,
І мужнасць нашу цэнячы, Ён пры нагодзе
Задумай слаўнай прагне нас здзівіць –
Наўперад нам, на ўсе тысячагоддзі
Ядро агню адзінае зварыць.

¹ Мірміданяне, мірмідонцы – паводле міфаў Старажытнай
Грэцыі, адно з самых ваяўнічых ахейскіх плямёнаў.

Замінаваны Алькасар¹

(The Alcazar Mined)

Цвёрдзь Веры, што ўзарвана громам –
Пачуе Вечнасць новы ўздым яе
(Хто пекла перажыў, вядома
Таксама) і ў нябёсах адаб'е
Яе аблічча! Аж у пекла нетрах
Узнікне, ўжо цэнзураваны, цуд,
І Кáты агаломшана ў паветра
Раскажуць: катаванні нават тут
Былі жывой адоленыя верай;
Смяротныя, змарнелыя дарэшты,
Гангрэнай змучаны былі звыш меры,
Ды цнота іх Хрыстова я ўздымала,
За межамі Алімпа і Вальгалы² –
Перамагаючы ў сабе няспынна нешта,
Падымуць яны лёгка зноў і зноў
Дзясяткі тысяч тонаў камянёў!

¹ Алькасар (ад *ісп.* < *араб.* «цвярдэныя, фартэцыя») – умацаваны замак, пазней палац арабскага валадара на землях сярэднявечнай маўрытанскай Іспаніі.

² Вальгала – зала славы, пабудаваная ў 1830–1842 гг. з ініцыятывы тагачаснага караля Баварыі Людвіга I непадалёк ад горада Рэгенсбурга ў Баварыі дзеля ўшанавання «выбітных гістарычных асоб, прыналежных да германскай культуры».

ФРАГМЕНТ З ПАЭМЫ
«КВІТНЕЮЧАЯ ВІНТОЎКА» (1939)
(THE FLOWERING RIFLE. A FRAGMENT)

...Любы, хто адмаўленнем жыць імкнецца,
Выгоду з пазітыву прагне мець, здаецца –
Так мусіць забіваць сваю ахвяру паразіт,
Плоць паядаючы, або знікаць як від.
Як бальшавізм не мае болей выйсця –
Ці скончыць самагубствам, ці маёнтак чыйсьці
Абрабаваць – то пачынаюць паядаць ваўкі
Ваўкоў, мядзведзі люта грызціся. Такі
Закон прыроды. І сацыялізм парадкаў
Не знае іншых, як усіх сваіх нашчадкаў
Павыразаць. Камедыянтаў тых не навучыць,
Як гаспадарыць – ці ну хоць бы проста жыць
(А самі ж з вескаўні звычайнае паходзяць –
Маглі б сабе даць рады й іншым не нашкодзіць).
І ўжо ў Расіі як бы «ўцямілі»: кінжал
Трымае Сталін і пільнуе свой метал,
Усе харчы, адзежу, іншыя даброты,
Дзе горла Леніна было. Турботы
Матэр’ялісту, бо, дзе з Грошай або Хлеба
Рэлігію ўчыняюць, Маркс там без патрэбы...

3 КНИГІ

«РАЗМАЎЛЯЮЧЫ З ДЗІКІМ КАНЁМ» (1946)

Луїш Камозніш

(Luís de Camões)

Камозніш – з расы лірыкаў выдатны,
Народжаны, дзе ліха поўна ў кайстры,
Зірнуць у твар мог простаму салдату –
Ён мой таварыш, хоць у ім я майстра
Заўсёды бачыў. І штодня, дзе кракадзілаў
Было смуродных шмат, са мной на даве¹
Плыве ён, і гаворыць мне з усмешкай мілай,
Што гэта ён раней пражыў наяве.
Праз ліха ўсякае і беды ён тады ж,
Свой абавязак адчуваючы заўсёды,
Смерць вернага сабакі перажыўшы,
На плечы сам ён узваліў свой крыж,
Ператварыўшы ў прыгажосць нягоды,
Гаргоны спевам лёсаў навучыўшы.

¹ Даў – тып судна-вятружніка, якім карысталіся арабы ў ся-
рэднявечнай Іспаніі.

*Сан Хуан дэ ла Крус*¹

(San Juan de la Cruz)

Калі ўсю ноч птах шэры на прыцэле,
Чыё палае сэрца, й ён заб'е
Суперніка свайго мастацтва трэляў,
Што ўспыхнуць пёркамі, у сіняве, –
Я тады думаю няспынна пра істоту гэту,
Ў якой супернікі – і зорка, і той птах начэй –
Спаткаліся, і Сонцу на забітую планету
Кладзе стос пахавальны ружаў салавей.
Райком зіхціць ягоны голас праз залеву
Яго саетаў, ці то пльнь жаданняў льецца
Вуголлем слэз, раздзьмухваючы палкасць спеву? –
Тады ўкрыжоўвае на ліры сваё сэрца
Ён, Фенікс Песні, і яго смерць – абнаўленне
Пылку агню, што з попелу крывяніць, з тлення!

¹ Гл. заўвагу да верша «Сан Хуан спявае».

[З ЦЫКЛА САТЫРЫЧНЫХ
ЧАТЫРОХРАДКОЎЯЎ]

Кадр з Найробі

(Snapshot of Nairobi)

Паўсюды коркі апельсінаў грудамі ляжаць
А зоркі – паспрабуй іх нават палічы –
На кожным, што так звыклася салютаваць,
Аж ледзьве не зламалася, плячы.

План Беверыджа¹
(The Beveridge Plan)

Цяпер па свеце ўсім чуцён,
Не ўчыніць зман ці схізму:
Святошаў мару здзейсніць ён –
Фашыдэмакшавізму!

¹ Барон Уільям Генры Беверыдж (1879–1963) – брытанскі эканаміст, які распрацоўваў тэорыю дзяржавы ўсеагульнага дабрабыту (найперш у сваім дакладзе «Сацыяльнае страхаванне і спадарожныя віды сацыяльнай абслугі», 1942).

Пра пакутніцтва Федэрыка Гарсія Лоркі
(On the Martyrdom of F. Garcia Lorca)

Не толькі тое яму лёс адмераў,
Што быў забіты жорстка, без спагады –
А й тое, што пасля штылетам і сякерай
Рабілі яго твораў пераклады¹.

¹ Гэтае 4-радкоўе мае таксама самакрытычнае гучанне: Рой Кэмпбел быў адным з вядомых на той час перакладчыкаў паэзіі Ф. Гарсія Лоркі на англійскую мову. Гэтыя пераклады, разам з крытычным нарысам паэзіі іспанскага паэта, былі апублікаваныя Роем Кэмпбелам асобнай кніжкай, «Лорка», якая ўпершыню выйшла 1952 г. ў выдавецтве Ельскага ўніверсітэта (ЗША).

**З ВЕРШАЎ, АПУБЛІКАВАНЫХ
У ПАСЛЯВАЕННАЙ ПЕРЫЁДЫЦЫ**

*Узыход месяца над Ньянзай¹
(Nyanza Moonrise)*

Зеніт самой Аўроры ўскосна
Прынёс мне мой паўдзень здаля,
І з халадком быў вечар росны,
І месяц узышоў пасля.
Чатыры я жанчыны бачыў,
Што тыя самыя былі,
Народжаныя ўсе, ныйначай,
Ранейшымі на той зямлі –
Пра іх лагодны месяц сведчыць
Мне, а ягонае святло
Злучае тое, што, дарэчы,
Было – й нібыта не было,
Аж, быццам модлы, тыя промні
Адпаліруюць мне ружжо,
Крануць чало мне, каб я ўжо
Курс карабля свайго запомніў,

¹ Ньянза – назва горада і правінцыі ў Паўднёвай Руандзе.

Між рыфаў, каля бухт скалістых,
Аж покуль Ньянза зрокам чыстым,
Адчуўшы вострую патрэбу,
Выглядваць славу будзе ў неба.

***Майму былому настаўніку
з гімназіі ў Дурбане Білу Пэйну
(To My ex-Schoolmaster, Bill Payne of the D.H.S.)***

Вы кажаце: вы не паэт? Ды, Божа!
Біл, вы – штось большае, бо, хоць сячы
Не здольнае тачыла, але можа
Для будучыні ўсім вастрыць мячы!

Карамба!

(;Caramba!)

Яе стан гордай плоці варты згадак,
Упэўнена гучаць такія словы,
Таму што бюст Цэрэры і азадак –
Рыторыцы даніна мармуровай.
Спусціць курок захочаш кулямёта
Яе красы, то хутка ўбачыш сам:
Яна адкажа ўраз агнём пяшчоты,
Прызначанай не людзям, а багам.
Яна нібы вясёлка: смех чырвоны,
З аранжавым адценнем пекным волас,
А колер у вачэй заўжды зялёны,
І ў ультрафіялеце льсніцца голас.
Я гэта падрабіў. Яна ж – ці існавала,
Ці недзе сустракаў такую я –
Хай так: яно мяне хвалюе мала,
Бо лепшая ёсць у мяне – мая!

Арыён

(Для Мэры Кэмпбел)

Паміж плашкоўтаў¹ і шаломаў
Блукаў я: мроіўся адзіна
Мой даў² – як жарабец нястомны,
Дэльфін пустэльні ды раўніны.
А ты ўсё ажывіла смела,
Калі прылэг я ля каміна –
З узростам Музы, так умела,
З беспасярэднасцю дзяўчыны,
Каб даўняга набыў імпэту
Я ў песнях і зрабіўся поўнай
Ладдзёю руж, канём агністым,
І чаўнаром ураз, і чоўнам,
Дэльфінам на паверхні чыстай,
Каб спеў захоплены ды шчыры
Ізноў з маёй паліўся ліры!

¹ Плашкоўт – пласкадоннае судна.

² Гл. заўвагу да верша «Луіш Камознш».

ЗМЕСТ

Прысвячэнне Мэры Кэмпбел.....	5

3 КНІГІ «АДАМАСТАР» (1930)

Тэалогія бабуіна Бонгві.....	8
Буйвалавы курган, магіла Алівіі Шрайнер.....	9
Абгінаючы Мыс.....	10
Нявольнік.....	12
Дзяўчына-зулуска.....	13
Маўчанне.....	15
Зебры.....	16
Сёстры.....	17
Ранішнія модлы.....	18
Коні на Камаргу.....	19
Яе сон.....	22
Восень.....	23
Санет.....	24
Сад.....	25

3 КНІГІ «ЧАРАТЫ Ў КВЕЦЕНІ» (1933)

Спеў.....	27
Шкарупіна.....	28
Асенняя раўніна.....	29

Польмя	30
Дарога на Арль.....	31
Кветка	32
Блакітная хваля.....	33
Крылы	34
Лебедзі	35
На вяршыні скалы Кадро.....	36
Таемная Муза.....	37
Rejoneador.....	38
La Clémence	39
Адбітак.....	40
Аліўкавае дрэва (I).....	41
Аліўкавае дрэва (II)	42
Жанчына ў сне	43

З КНІГІ «ЗНАКІ МІТРЫ» (1936)

Алтар	44
Сонца-праціўнік.....	45
Святло	46
Крумкач (I).....	47
Крумкач (II)	48
Гняздо крумкача	49
Смерць быка.....	50
Змяя, скарпіён і сабака.....	51
Золак.....	52
Ранак.....	53
Сан Хуан спявае	54

Сустрэча	55
Мітра прамаўляе (I)	56
Мітра прамаўляе (II).....	57
Да сонца.....	58
Крышталь.....	59
Капялюш	60
Знаёмы дэман	62
Загінулы тарэра.....	63
Лямант іспанскага пастуха	64
Прысвячэнне дрэва	65
Іржа.....	66
Таледа, ліпень 1936 г.	67
Гарачыя вінтоўкі.....	68
Хрыстос у вайскавай форме.....	69
Замінаваны Алькасар	70
Фрагмент з паэмы	
«Квітнеючая вінтоўка» (1939)	71
З КНІГІ «РАЗМАЎЛЯЮЧЫ З ДЗІКІМ КАНЁМ» (1946)	
Луіш Камоэнш	72
Сан Хуан дэ ла Крус.....	73
[З ЦЫКЛА САТЫРЫЧНЫХ ЧАТЫРОХРАДКОЎЎ]	
Кадр з Найробі	74
План Беверыджа	75
Пра пакутніцтва Федэрыка Гарсія Лоркі	76

З ВЕРШАЎ, АПУБЛІКАВАНЫХ
У ПАСЛЯВАЕННАЙ ПЕРЫЁДЫЦЫ

Узыход месяца над Ньянзай	77
Майму былому настаўніку з гімназіі ў Дурбане Білу Пэйну	79
Карамба!.....	80
Арыён	81

У серыі «Паэты планеты»,
 акрамя «Выбранай паэзіі» Роя Кэмпбела,
 таксама ёсць у продажы зборнікі такіх паэтаў, як:

Сапфо	Шандар Петэфі	Томас Вянцава
Франчэска Петрарка	Міхай Эмінэску	Гунар Экелёф
П'ер дэ Рансар	Ўільям Батлер Ейтс	Вільгельм Мюлер
Ўільям Шэкспір	Эмілі Дыкінсан	Анакрэон
Ёган Вольфганг Гётэ	Алесь Разанаў	Энхедуанна
Габрыэла Містраль	Мацуа Басё	Архілох
Умар Хаям	Геарг Тракль	Срэчка Косавел
Шарль Бадлер	Сяргій Жадан	Фернанду Песоа
Райнэр Марыя Рыльке	Рабіндранат Тагор	К. І. Галчыньскі
Фрыдрых Гельдэрлін	Сэсар Вальеха	Дзмітро Паўлычка
Генрых Гайнэ	Сігб'ёрн Обстфельдэр	Захірыдзін Бабур
Гіём Апалінэр	Томас Стэрнз Эльёт	Джордж Гордан Байран
Эдгар По	Арцюр Рэмбо	Джакама Леапардзі
Федэрыка Гарсія Лорка	Нікалоз Бараташвілі	Міхась Стральцоў
Джон Кітс	Фрыдрых Шылер	Геарг Гайм
Рыгор Барадулін	Умбэрта Саба	Сьтывен Крэйн
Дзімча Дэблянаў	Марк Валерый Марцыял	Стэйн Стэйнар
Гай Валерый Катул	Ўолт Ўітмэн	Назым Хікмет
Яраслаў Вырхліцкі	Візма Бэлшавіца	Анна Ахматава
Ян Каханоўскі	Мікола Зэраў	Цін Уевіч
Катры Вала	Адам Міцкевіч	К. К. Бачыньскі
Канстандзінас Кавафіс	Юсцінас Марцінкявічус	Абу Убада аль-Бухтуры
Барыс Пастарнак	Бгартрыгары	Марына Цвятаева
Аляксандр Чакс	Эдыт Сёдэргран	Герыт Ахтэрберг
Хуан Рамон Хіменэс	Ду Фу	Нагапет Кучак
Юлі Таўбін	Эрлінг Кітэльсен	Іван Бунін
Хаім Нахман Бялік	Ўільям Блэйк	Поль Вэрлен
Баляслаў Лесьмян	Уладзімір Маякоўскі	Нэлі Закс

Кэмпбел, Р.

К98 Выбраная паэзія / Рой Кэмпбел; пер. з англ.
Л. Баршчэўскага. — Мінск : Выдавец Зміцер Колас,
2022. — 88 с. (Паэты планеты).

ISBN 978-985-23-0178-7.

Рой Кэмпбел (1901–1957) – паўднёваафрыканскі паэт, які пісаў па-англійску і значную частку свайго жыцця пражыў у Еўропе. Дзякуючы, у т. л., гэтаму яго творчасць атрымала высокую ацэнку ад такіх паэтаў, як Т. С. Эльёт або Дылан Томас. Яго, аднаго з творцаў познерамантычнай традыцыі, называлі нават «Байранам свайго часу».

Адрасуецца шырокаму колу чытачоў.

ББК 84(6Южн)-5

УДК 821.111-1

Серыя «Паэты планеты»

Літаратурна-мастацкае выданне

Рой Кэмпбел

ВЫБРАНАЯ ПАЭЗІЯ

Дызайн *Марціна Русецкага*

Рэдактар *Уладзімір Арлоў*

Адказны за выпуск *Зміцер Колас*

Падпісана ў друк 04.06.2022. Фармат 60×90^{1/32}.

Папера афсетная. Друк лічбавы.

Ул.-выд. арк. 2,20. Ум. друк. арк. 2,75.

Наклад 99 асобнікаў. Замова № 30.

Выдавец і паліграфічнае выкананне
індывідуальны прадпрымальнік *Зміцер Колас*.

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі
выдаўца, вытворцы, распаўсюдніка
друкаваных выданняў № 1/291 ад 17.04.2014.

Пр. Незалежнасці, 105-14, 220114, Мінск.